



AM/SR

Troms og Finnmark fylkeskommune
Nordland fylkeskommune

Forslag til endringer i leveringsplikten for torsketrålere – innspill fra Fiskebåt

Sammendrag

Fiskebåt fraråder sterkt at forslaget om en ferskfiskordning innføres, blant annet fordi dette vil innebære en omfordeling internt av trålkvotene, øke drivstofforbruket, øke klimautslippene, redusere fokuset på kvalitet og virke konkurransevridende i landindustrien. Forslaget vil også øke beskatningen av kysttorsk og gjøre det vanskeligere å få resertifisert torskefisket innenfor 12-mila etter MSC-standarden. Pliktsystemet omfatter en liten del av torskelandingene og kan ikke løse industriens problemer.

Fiskebåt går videre imot å endre prismekanismen da forslaget innebærer at den leveringspliktige trålflåten pålegges å subsidiere industrien. Mannskap på trålerne vil tape inntekter og det blir mindre investeringer i flåte og tilknyttet industri. Lav pris på trålråstoff vil presse ned prisen også på det råstoff kystflåten leverer og virke konkurransevridende i favør av tilgodesette anlegg.

Fiskebåt mener økt fleksibilitet i avregningen kan være positivt for industrien dersom man får avregne over en vesentlig lengre perioden enn en måned og med fleksibilitet mellom fabrikker i samme konsern.

Bakgrunn

Fiskebåt viser til Nofimas rapport nr. 1/2021 av 8. februar d.å., hvor tre forslag til endringer i pliktsystemet utredes. Rapporten er utarbeidet på bestilling fra ni berørte kommuner, samt Nordland fylkeskommune og Troms og Finnmark fylkeskommune, og skal tjene som kunnskapsgrunnlag for kommunenes videre arbeid med pliktsystemet.

Fiskebåt viser videre til høringsmøtet som ble gjennomført den 17. februar d.å. i regi av fylkesråden i Troms og Finnmark fylkeskommune hvor Fiskebåt Nord deltok sammen med andre organisasjoner fra flåte- og landsiden. Organisasjonene ble her oppfordret til å gi skriftlige innspill til den forestående behandlingen i fylkesrådet og på fylkestinget.

Fiskebåt er interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for den havgående fiskeflåten i Norge og organiserer om lag 80 prosent av den fiskeflåten over 28 meter, herunder samtlige torsketrålere som er underlagt pliktsystemet.

Fiskebåt mener det er positivt at næringen inviteres til å gi innspill, selv om det ville vært en fordel om involveringen skjedde i tilknytning til Nofimas utredning av forslagene. Som vi kommer tilbake til nedenfor er konsekvensutredningen mangelfull. Forslagene vil ha langt flere implikasjoner enn de som trekkes opp i Nofimas rapport, og de samlede virkningene vil være negative for verdiskapingen i villfisknæringen. Dette kom også tydelig frem på overnevnte høringsmøte. Samtlige organisasjoner med unntak av Kystfiskarlaget var sterkt kritiske til forslaget og de negative konsekvensene forslaget vil ha for verdiskaping, med svekket lønnsomhet både for landindustrien og fiskeflåten.



Intensjonen med pliktsystemet var å sikre helårig sysselsetting i fiskeindustrien. Det er legitimt å diskutere om dagens innretning fungerer godt nok. Fiskebåt mener samtidig at målsetningen om økt bearbeiding i Norge må ses i en større sammenheng. Fiskebåt konstaterer at avsetningen til den foreslåtte ferskfiskbonusordningen skal tas fra pliktrålerne kvotegrunnlag, ettersom pliktsystemet ikke kan begrunne en ferskfiskordning for hele trålflåten. Pliktsystemet omfatter kun en begrenset andel av den totale torskeknoten som landes av norske fiskefartøy. Siste år ble det eksportert vesentlig mer fersk ubearbeidet torsk fra kystflåten enn den samlede torsketrålknoten som er underlagt pliktene. I tillegg er det et faktum at barrierene for lønnsomhet i norsk fiskeindustri i første rekke skyldes forhold som fiskeflåten ikke rår over, herunder kostnadsnivå og internasjonale handelsforhold mv.

Forslagene om å opprette en ferskfiskordning og en ny prismekanisme handler grunnleggende om å flytte lønnsomhet fra flåteleddet til deler av norsk fiskeindustri. En slik tilnærming er i strid med grunnleggende økonomisk teori om optimalisering av verdiskapingen. I tillegg reiser forslagene en rekke problemstillinger knyttet til konkurranseforhold både på sjø og land. Det er også et moment at omleggingen fra fersk til fryst har vært en nødvendig omstilling som tidligere har vært støttet av flere av kommunene som står bak initiativet. Norsk foredlingsindustri trenger både ferskt og fryst råstoff. Fiskebåt vil derfor hevde at det ville vært mer konstruktivt om mandatet også hadde vært innrettet mot å undersøke hvordan benytte fryst råstoff kan bidra til å utjevne sesongtoppene. Det ligger et potensial i dette og flere lovende prosjekter er allerede i gang. Også økt grad av automatisering representerer et stort potensial. Dette forhindrer ikke at flåteleddet og kvotepolitikken ikke kan være en del av løsningen, men at hovedfokuset bør ligge på å øke konkurransekraften til norsk industri.

Nofima-rapporten føyer seg inn i en etter hvert lang rekke av utredninger av pliktene. Fra de siste årene kan nevnes NOU 2014:16, Meld. St. 10 (2014-2015), Pliktkommisjonens rapport av 12. oktober 2016 og Meld. St. 20 (2016-2017). Fellesnevneren for utredningene har vært at pliktene bør avvikles mot en form for kompensasjon.

Fiskebåt konstaterer at hovedårsaken til at kun en begrenset del av fangsten omsettes via pliktsystemet er sesongmønsteret i torskefisket og at norsk foredlingsindustri ikke er konkurransedyktig på fryst råstoff. For å løse dette foreslås det å stimulere til ferske landinger via en ferskfiskordning for pliktrålerne, en ny prismekanisme som sikrer lavere pris, og økt fleksibilitet i bearbeidingsplikten.

Det er påfallende å se hvilke konsekvenser Nofima velger å belyse, og hvilke de velger å overse. Når det gjelder konsekvensene forslagene vil ha for flåteleddet nøytrale seg stort sett med å påpeke at lønnsomheten blir dårligere. Konkurransesvridningen som vil oppstå i industrien drøftes ikke. Forslagene reiser etter vårt syn mange viktige spørsmål som står helt ubesvart, og som vil medføre en rekke negative konsekvenser. I det følgende kommenteres noen av konsekvensene forslagene vil ha.

Ferskfiskordning

- Fiskebåt konstaterer at kommunene i mandatet til Nofima foreslår at avsetningen til bonusordningen skal tas fra hele trålerflåten, men ved presentasjonen av rapporten ble det uttalt at avsetningen skal tas fra pliktrålerne. Fiskebåt vil understreke at pliktsystemet under ingen omstendigheter kan begrunne opprettelse av en ferskfiskordning for alle torsketralere.
- Forslaget legger til rette for omfordeling mellom pliktrålerne. Rederiene har svært ulike forutsetninger for å delta i en ferskfiskordning, både når det gjelder



fartøyutforming og industritilknytning. Fiskereide pliktrålere uten tilknytning til industrien vil bli tapere i en slik ordning. Det har allerede vært gjennomført en større omfordeling i trålerflåten for å stimulere industriens tilgang på ferskt råstoff. Dette skjedde gjennom utjevningen av kvotefaktorene til henholdsvis fabrikkskip og andre trålere på slutten av 80-tallet. Omfordeling vil ikke være legitimt.

- Det har betydelige klimamessige (og kostnadmessige) implikasjoner om fartøyene skal legges om til ferskfiskproduksjon. Nofima skriver at om tråleren er ute i fem dager, så er det bare fisken fra siste dag, og kanskje nestsiste dag, som er av god nok kvalitet til lønnsom fileproduksjon, jf. pkt. 3.1.2. Skal dette realiseres må altså flåten legges om til svært korte turer hvor mye av driftstiden medgår til seiling mellom fiskefelt og leveringsanlegg. Alternativt kan man se for seg at fartøyene avslutter fangstturen med å fiske ferskt. I så fall vil det bli begrensede kvanta som landes ferskt, og råstoffet vil neppe være attraktivt å kjøpe under pliktene ettersom kjøpet også må omfatte frossenfisken som kanskje utgjør 95% av fangsten. Alternativt må fartøyene lande to steder – først ferskfisken og deretter frossenfisken.
- Sesongtoppen vil forsterkes dersom desember og januar inkluderes (lagerbygging før hovedsesongen)
- Ferskfiskordning legger til rette for et kappfiske hvor kvantum blir viktigere enn kvalitet. Nofima understreker at mer bearbeiding avhenger av god koordinering mellom flåte- og landside. Dette blir vanskelig å forene dette med en ferskfiskordning basert på kappfiske. Periodisering eller andre tiltak for å unngå kappfiske rammer fartøyenes muligheter til å delta i andre fiskerier, blant annet rekefisket hvor rekeindustrien i Nord-Norge vil få tilgang på mindre råstoff.
- Mer kystnært trålfiske helt inntil tillatte grenser. Samtidig ventes det at kystfiskeflåten i økende grad vil fiske utenfor 12-milsgrensen for å opprettholde MSC-sertifisering. Resultatet blir økte arealkonflikter, og sannsynligvis økt beskatning av kysttorsk.
- Forslaget vil virke konkurransevridende for landindustrien.
- Koronapandemien viser med tydelighet viktigheten av at næringen har fleksibilitet til å velge mellom fersk og fryst, avhengig av hva som etterspørres i markedene.

Ny prismekanisme

- Nofima konkluderer med at prisen ikke er det største problemet og at en ny prismekanisme sannsynligvis vil føre til mindre landinger av ferskt råstoff.
- Forslaget legger opp til at den leveringspliktige flåten skal «subsidiere» tilgodesette anlegg gjennom lavere råstoffpriser. For integrerte selskaper kan tapene begrenses noe, men for pliktrålere uten tilknytning til industrien vil dette kunne medføre betydelige tap.
- 7-800 mannskap på pliktrålerne vil oppleve betydelig inntektstap. Mindre attraktivt å jobbe på trål og vanskeligere å rekruttere kvalifisert mannskap.



- Sammen med andre endringer som berører lønnsomheten, som økte CO2-avgifter, vil forslaget føre til at trålflåten risikerer å miste evnen til fornying. Dette vil være svært uheldig i forhold til ambisjonen om å bygge mer klimavennlige fartøyer, og svekke den norske maritime industrien.
- Mindre investeringer i fartøy.
- Mindre investeringer i landindustrien i vertikalt integrerte selskaper.
- Om deler av fiskeindustrien i Nord-Norge får tilgang på råstoff langt under markedspris vil det presse prisene på ferskt råstoff fra kystflåten. Tydelig tilbakemelding fra Råfisklaget på at dette vil skape en uheldig barriere i råstoffmarkedet.
- Kvantum blir viktigere enn kvalitet – mindre verdiskaping
- Konkurransesvridning i favør av anlegg som mottar «subsidiert» råstoff. Anlegg som ikke får tilgang på dette settes i en helt umulig konkurransesituasjon. Tydelig tilbakemelding fra landindustrien på at de ikke ønsker forslaget gjennomført.
- Forslaget strider mot den uttalte målsetningen om å øke auksjonsandelen på fryst råstoff for å sikre norsk industri bedre tilgang.

Økt fleksibilitet i avregningen

- Kan gi et positivt bidrag – reduserer risikoen for lønnsom produksjon.
- Tidsperioden må være vesentlig lengre enn én måned.
- Ønskelig å få på plass fleksibilitet til å frakte råstoff til andre fabrikker innad i samme konsern.
- Eventuelle liberaliseringer må ikke skje på en slik måte at bearbeidingsplikten reelt mister sitt innhold. Det må fortsatt være en nær sammenheng mellom tilbudsplikten og bearbeidingsplikten.

Fiskebåt vil på bakgrunn av det ovenstående sterkt advare mot forslagene om å etablere en ferskfiskordning og ny prismekanisme. Fiskebåt støtter forslaget om å øke fleksibiliteten i bearbeidingsplikten, men understreker at bearbeidingsplikten fortsatt må være knyttet til det tilbudspliktige råstoffet.

Vennlig hilsen
FISKEBÅT

Audun Maråk

Sturla Roald

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift.

Kopi:
Norges Fiskarlag